

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

תמ"ש 66910-01-19 בת המנוח נ' אחות המנוח

לפני כב' השופטת ענת אלפסי, סגנית הנשיא

התובעת: בת המנוח

הנתבעת: אחות המנוח

פסק דין

עניינו של פסק דין זה בעתירת התובעת להורות לנתבעת (דודתה) להשיב לה כספים שלטענתה קיבלה שלא כדין מאביה המנוח של התובעת, הוא אחיה של הנתבעת. הנתבעת טוענת כי מדובר בפעולות שיזם המנוח. עם מי מהן הדין?

להלן עיקרי הדברים:

1. המנוח ורעייתו הגב' K ז"ל, היו הוריה המאמצים של A, ביתם היחידה, אותה אימצו כשהיתה בת כשש שנים. ב
2. המנוח היה אח בכור לשישה אחים ואחיות, בהם אחותו D, היא הנתבעת.
3. ברבות השנים, הבת A נישאה והעתיקה מקום מגוריה לארה"ב, שם הקימה משפחה וקבעה את ביתה. מספר פעמים בשנה נהגה לפגוש את הוריה.
4. למרבה הצער, בשנת 2014 חלתה רעייתו של המנוח (אם התובעת), משך כשלוש שנים נמצאה במצב של "צמח".
5. בסמוך למועד זה, העניקו ההורים לC יתם היחידה דירת פנטהאוז בעיר N. בנוסף, ערכו צוואה משותפת לפיה מורשימים נכסיהם זה לזו ולאחר מכן לבת.

6. בתקופה זו האחות D סייעה לאחיה ולגיסתה עליהם השלום. ביום 15/12/14 צירף המנוח את אחותו D לחשבון הבנק שלו.
7. ביום 15/8/17 הלכה האם המנוחה לבית עולמה. הבת A החלה לשבת שבעה עם שאר בני המשפחה, אך טרם סיומם טסה חזרה לחו"ל, לכבוד מסיבת בת המצווה של ביתה. ביום 16/11/17 ניתן צו קיום צוואה אחר עזבון האם המנוחה.
8. ביום 17/9/17 העביר האב (המנוח) לאחותו סכום של 1,460,000 ש. בסמוך למועד זה איתר עבורה דירה, אותה רכשה דירה בסכום זה.
9. למחרת היום, טס המנוח לחו"ל לבקר את ביתו היחידה (התובעת) ובחלוף כשבועיים בלבד שב ארצה, למרות שתכנן שם שהיה ארוכה יותר.
10. באוקטובר 2017 ערך המנוח יפוי כח מתמשך לטובת אחותו הנתבעת.
11. ביוני 2018 נתגלה בגופו של המנוח גידול ממאיר ואגרסיבי, אשר התפשט והלך. ביום 31/8/18 נפטר המנוח והלך לבית עולמו, כאשר אחותו D לצידו. הבת היתה בדרכה אך לא הספיקה להגיע ללוויה ונכחה בשבעת ימי האבל, חלקם בבית המנוח וחלקם בבית אחיו xxx. ביום 15/11/18 ניתן צו לקיום צוואתו.
12. ביום 22/1/19 הגישה ביתו של המנוח **כתב תביעה** בו טוענת כי הנתבעת (אחותו של המנוח) היא שגרמה למנוח להעביר לה כספים באמצעותם רכשה דירה, תוך ניצול חולשתו בתקופה הסמוכה לפטירת אימה, בה לא היה כשיר לקבל החלטות. לפיכך דורשת להשיב לה הנכסים שהיו בבעלות אביה בעת פטירתו, לרבות הסכום שהעביר לאחותו, הכספים שנותרו בחשבון הבנק שלו, המכוננית שהיתה שלו ועברה לבעלות ביתה של הדודה והתכשיטים שהותירה אימה המנוחה.
13. ביום 25/3/19 הגישה הדודה **כתב הגנה**, בו הסבירה כי המנוח התאכזב עד מאוד מכך שביתו היחידה לא סעדה את רעייתו ואותו לעת זקנתם ומחלתם ואף היה מעוניין לבטל את הענקת הדירה שרכש עבורה, אך עורך הדין המכיר אותו יעץ לא שלא לעשות כן. המנוח הוא זה שביקש להעביר הכספים לאחותו, הוא זה שיזם את רכישת הדירה עבורה (באמצעות הכספים שהעביר לה) והוא שהורה לה להחזיק בכספים שבחשבון הבנק שלו ולפעול על פי הנחיותיו. לפיכך, טוענת כי יש לדחות התביעה.
14. ביום 17/3/23 התקיים דיון ראשון בבית משפט השלום בתל אביב, בו נקבע כי יש להעביר התובענה לביורר בבית משפט זה, על פי כללי הסמכות המקומית.

15. ביום 23/9/19 התקיימה ישיבת קדם משפט ראשונה, אליה לא התייצבה התובעת, בסופה החלטה כי תפקיד 5,000 ₪ לשם הבטחת הוצאות הנתבעת. הסכום אכן הופקד.

16. ביום 9/3/20 הוריתי על מינוי כמומחה מטעם בית המשפט בתחום הפסיכו-גריאטרי על מנת שיחווה דעתו לעניין מצבו הקוגניטיבי של המנוח בתקופה שממועד פטירת רעייתו ביום 15/8/17 ועד למועד פטירתו ביום 31/8/18, לרבות לגבי יום 17/9/17 המועד בו ביצע העברה כספית לחשבון אחרתו.

17. ביום 11/10/20 הוגשה חוות דעת המומחה מטעם בית המשפט, לפיה קיים קושי להערכת יכולותיו הקוגניטיביות במועד הננקת המתנה (17/9/17), אם כי מדובר בתקופה היה נתון לתהליך הדרגתי של הידרדרות וספק אם יכול היה לקבל החלטות מושכלות.

18. ביום 14/1/21 התקיימה ישיבת קדם משפט שניה (לאחר מספר ביטולים בשל הנחיות החירום בעת משבר הקורונה) בסופה הוחלט על קבלת מסמכים מחשבון הבנק של המנוח. ביום 17/1/23 נקבעו מועדים לדיוני הוכחות ולהגשת בקשות להזמנת עדים.

19. ביום 14/2/21 התקיים דיון לפני כב' הרשמת, בה הוטל צו מניעה על הדירה שנרכשה על שם הנתבעת וביחס לחשבון הבנק שהיה משותף לה ולמנוח.

20. בהעדר הסכמה התקיימו שלושה דיוני הוכחות, כדלקמן:

- ביום 24/6/21 התקיימה ישיבת הוכחות הראשונה, בה העידה התובעת (ביתו של המנוח). בתום הדיון הודיעה כי רצונה לזמן 3 עדים מתוך הרשימה שהגישה והנתבעת הודיעה כי רצונה לזמן 5 עדים מתוך הרשימה שהגישה.

- ביום 19/12/21 התקיימה ישיבת הוכחות שניה, בה נשמעה עדות המומחה מטעם בית המשפט (דר גילת) וכן עדות אחיו של המנוח (אותו זימנה התובעת), באמצעות שיחת וידאו.

- ביום 30/3/22 התקיימה ישיבת הוכחות שלישית, בה נשמעה עדות עו"ד M אשר טיפל בענייניו של המנוח משך השנים, לרבות בהכנת יפוי כח מתמשך, וכן עו"ד F אשר ערך את הסכם המתנה בין המנוח לאחרתו. בתום הדיון נעשה נסיון נוסף לקדם ההליך בהסכמה, אך הדבר לא נסתייע.

21. במצב דברים זה, הוריתי על הגשת סיכומים. ביום 30/6/22 הוגשו סיכומי התובעת, ביום 22/8/22 הוגשו סיכומי הנתבע וביום 6/12/22 הוגשו סיכומי תשובה מטעם התובעת. פסק הדין ניתן כעת, בשל מצב משפחתי בריאותי מורכב אצל הח"מ, לגביו ניתנה החלטה נפרדת.

עיקרי טענות הבת (התובעת)

22. טענתה המרכזית היא כי רצונם המובהק של הוריה משך כל ימי חייהם, היה להעניק לה את מלוא רכושם, כביתם היחידה, כפי שהורו בצוואתם המשותפת.
23. עוד טענה כי לאחר פטירת אימה, אביה נקלע למצב רגשי קשה ביותר, היה מדוכא ומבלבל, כפי שמעידים המסמכים הרפואיים ואף חוות דעת המומחה מטעם בית המשפט.
24. בנוסף טענה כי כאשר הגיע אליה לארה"ב, היה נתון בכסא גלגלים, מצב רוחו היה ירוד וקשה היה לעודד אותו.
25. עוד טענה כי דודתה D (הנתבעת) שאמנם סייעה לאביה במהלך השנים, ניצלה את מצב החולשה בו היה נתון, גרמה לו להעביר אליה כספים חרף העובדה שלא היה מודע למעשיו, לקחה את תעודת הזהות שלו כאשר הוא על ערש דווי וביצעה העברת בעלות במכוניתו לביתה, ואף חילקה חלק מהכספים בחשבונות לארבע אחייניותיו. זאת, נוסף על כך שהעלימה את תכשיטיה של אימה המנוחה.
26. עוד טענה כי הדודה D הסיתה את בני המשפחה שלא להמתין להגעתה של הבת ללוויית אביה, כאשר גם במהלך ימי השבעה התנהגו אליה האחים באופן מחפיר.
27. לגבי עדות עורך הדין שערך את הסכם המתנה, טוענת כי קשה לסמוך עליו בשל קרבתו לנתבעת ובשל כך שערך את ההסכם בבית המנוח. עוד טוענת כי נמצאה סתירה בעדותו, כאשר פעם טען כי העברת הכספים קדמה להסכם ופעם טען כי ההסכם קדם להעברת הכספים. בנוסף טוענת כי העובדה שההסכם נעשה אצלו שעה שעו"ד אחר הוא שייצג את המשפחה, מעלה תמיהה נוספת.
28. בנוסף טוענת כי דודתה הסתירה ממנה את דבר המתנה ולמעשה הדבר נודע לה רק במהלך שבעת ימי האבל, דבר שיש בו משום חוסר תום לב.
29. עוד טענה כי העברת מכוניתו של המנוח באמצעות תעודת הזהות שלו, כאשר הוא על ערש דווי, אף היא מלמדת כי הדודה פעלה בחוסר תום לב. כך גם נטילת תכשיטיה של המנוחה וחלוקתם לאחרים.
30. מן הבחינה המשפטית טוענת הבת כי העברת הכספים, המכונית והתכשיטים היא חסרת תוקף הואיל והמוח לא היה כשיר לצוות ולהעניק מתנות, אחותו השפיעה עליו השפעה בלתי הוגנת, המנוח היה תלוי בה ובסיוע שהעניקה לו, כאשר היא מנסה להרחיק ממנו את ביתו היחידה, לה רצה להעניק את כל שיש לו.

עיקרי טענות האחות (הנתבעת)

31. טענתה המרכזית היא המנוח החליט להעניק לה את הכספים, בין השאר בשל היותה מסורה לו ולרעייתו, להם סייעה כאשר חלו והזדקנו. מדובר ברצונו וביזמתו של המנוח, ללא כל מעורבות או עידוד מצידה.
32. עוד מציינת כי המנוח היה צלול לחלוטין וחרף מחלתו ואבל בו היה נתון, נשאר חד ודעתן.
33. מציינת כי עצם העובדה שטס לחו"ל על מנת להתארח אצל ביתו ואף עסק בארגון הנסיעה, מלמדת על מידת עצמאותו. הדבר אף עולה מתכתובות בין הבת לאחות.
34. עוד צויין כי כמחצית השנה לאחר הביקור אצל הבת טס לטיול בחו"ל עם אחיו, דבר ששיפר מאוד את מצב רוחו, כפי שעולה מהתמונות שהוצגו בעניין זה.
35. נטען כי הדבר עולה מהתכתובות בין הבת לאחות כאשר במנוח שהה אצל הבת בארה"ב ואף עולה מעדות עו"ד M אשר ייצג אותו במהלך השנים ואך הכין עבורו את יפוי הכח המתמשך ביחס לאחותו זו. מפנה לדברי עוה"ד לפיהם המנוח ניסה למצוא דרכים לביטול הענקת הדירה לביתו, הלך מחשבה אשר כשלעצמו מלמד על כשירותו. גם כאשר נשאל אם רצונו לתרום כסף, אמר שלא יתרום שקל מפני שהוא זקוק לכסף, תשובה שאף היא מעידה על צלילותו.
36. עוד נטען כי הדבר מתיישב גם עם עדות עו"ד F, אשר פגש במנוח בביתו וכיבד רצון המנוח שלא לשתף איש בהחלטתו להעביר כספים לאחותו.
37. באשר לעדות המומחה, נטען כי לא ניתן להתבסס עליה, הואיל ומבוססת על השערות בלבד, אינה עולה בקנה אחד עם המסמכים הרפואיים, לפיהם אין כל בעיה קוגניטיבית ואף מתבססת על ההנחה השגויה לפיה האחות מונתה כאפוטי' למנוח, דבר שאינו נכון.
38. עוד נטען כי הצטרפותה לחשבון הבנק שלו נעשתה עוד בשנת 2014, דבר המנטרל כל טענה לגבי השפעה עליו בימי חוליו.
39. באשר להעברת הכספים לאחייניות, נטען כי הדבר נעשה על פי בקשתו של המנוח, ובוודאי אינו מלמד על בצע כסף מצידה.

40. בנוסף נטען כי התובעת לא הביאה לעדות אף אחד מהעדים שברשימה (למעט אח שמסר עדות חסרת ערך). ציינה כי הקליטה שיחותיה עם עוה"ד M, אך לא הציגה אף תמלול. אפשר כי אילו היתה מביאה עדות זו, היה הדבר פועל לרעתה.

41. עוד נטען כי המנוח המשיך לנהוג במכוניתו והבת אף התקשרה אליו כדי לקבל עצתו לגבי תקלה במכוניתו בה נהגה, דבר המלמד על כך שהיא עצמה סמכה עליו.

42. בנוסף צויין כי ניתן להבין את בחירת המנוח להעניק כספים לאחותו שסעדה אותו ואת רעייתו, כאשר גם את ביתו לא קיפח עת רכש עבודה דירת יוקרה בעיר N.

43. באשר לטענה כי האחות הסיתה את בני המשפחה כנגד הבת, נטען כי ההיפך הוא הנכון. המנוח אכן היה מאוכזב מביתו, אשר לא כיבדה את זכר אימה (רעייתו) כאשר לא נשארה עד לתום ימי השבוע, טסה לחו"ל לכבוד חגיגת בת המצווה של ביתה וצילמה עצמה רוקדת ושרה במועד בו חלה אזכרה בתום שבעת ימי האבל עם האם המנוחה. חרף דברים אלה, האחות היא שעודדה את המנוח לטוס לחו"ל ולפגוש את ביתו, חרף מורכבות מערכת היחסים ביניהם ועל מנת לשפרה. בנוסף, שיתפה אותה בכל מידע רלוונטי, כפי שעולה מעשרות העמודים עליהם מודפסים אינספור חילופי מסרונים בין הבת לאחות.

44. סיכומו של עניין, נטען כי על הבת לכבד את בחירת אביה המנוח, שנעשתה באופן עצמאי וללא כל השפעה מצד הדודה, כך שסבורה כי יש לדחות התובענה.

דין והכרעה:

45. עיון בכלל העדויות והטענות מלמד כי דין התביעה להידחות, משני טעמים עיקריים: האחד הוא מפני שחזקת הכשירות של המנוח לביצוע פעולות לא נסתרה בפועל; והשני הוא מפני שניתן להבין את ההגיון שמאחורי בחירת המנוח לפעול כפי שפעל. כפי שיפורט להלן.

46. בפתח הדברים יובהר המובן מאליו, והוא כי אדם רשאי לעשות ברכושו כרצונו, בהתאם לעקרון היסוד אשר קובע חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962:

1. "כל אדם כשר לזכויות ולחובות מגמר לידתו ועד מותו.

2. כל אדם כשר לפעולות משפטיות, זולת אם נשללה או הוגבלה כשרות זו

בחוק או בפסק דין של בית משפט"

בעניין שלפנינו, קיימת חשיבות בהבאת הרקע העובדתי להתנהלות המנוח, טרם ניתוח מצבו הקוגניטיבי לאור חוות דעת המומחה אל מול שאר העדויות, כפי שיפורט להלן.

47. עיון בעדויות מעלה כי קיים הגיון בהתנהלות המנוח. הוריה של התובעת העניקו לביתם התובעת, בחייה, דירת פנטהאוז בעיר מגוריהם. הואיל והתגוררה בארה"ב פגשו בה מפעם לפעם. כאשר חלו והזדקנו אחותו של המנוח היא שטיפלה בו וברעייתו ומטעם זה בחר להעיק לה מתנה כספית משמעותית לשם רכישת דירה. היטיב לתאר את הדברים עו"ד M, אשר טיפל בענייניהם של בני המשפחה. מפאת חשיבות הדברים, יובאו במלואם (עמ' 67 ש' 14 – עמ' 68 ש' 11):

"A היא הבת המאומצת של המנוחים. בזמנו העברנו על שמה זכויות בדירת ההורים וגם הכנו צוואה להורים, שלפיה הורישו את כל נכסיהם לבת A. קודם האמא נפטרה וכשנפטר האבא היא הגיעה אלינו למשרד וביקשה לקיים את הצוואה מיום 24.7.15. ניתן צו לקיום הצוואה ב 15.11.18.

את הגבי D סעדה הכרנו עקב כך שבאה עם המנוח באוק' 2017 והוא ביקש לעשות יפ"כ מתמשך במידה והוא לא יוכל לתפקד, והוא מינה אותה כמיופת כח. היא אחותו. בנוסף המנוח היה אפוטי' G ל אח נוסף ושמו S והוא ביקש שגם D תהיה אפוטי' על האח, הואיל והוא הרגיש שלא יחיה לעד. זו היכרותנו עם הגבי D. אנחנו יודעים גם שהיא עבדה בעיריית N כפקידה. משפחת K המורחבת חלק גדול מהן אנחנו מכירים, היו לקוחות שלנו.

לגבי הכספים של המנוח, לאח פטירת רעייתו המנוחה כשנה לפניו הוא בא למשרד ביולי או אוגוסט, ראיתי אותו לבוש יפה והוא סיפר שטס לבקר את הבת A בארה"ב, הוא היה מאוד מרוצה מעצמו.

אחרי כחודש חזר מארה"ב, היה שם פחות מחודש, קצת בדכדוך כיוון שחשב בתום לב כי בגלל שנתן לבת דירה מאוד יפה בעיר מגוריו N, פנטהאוז, יוכל להתארך שם לתקופה ממושכת, אבל זה לא ראה והוא חזר לפני הזמן לארץ, קצת מאוכזב. אמרתי לו שבארה"ב עובדים קשה ואין הרבה זמן לארח. בכל זאת ראיתי שהוא מצוברח ומאוכזב.

כעבור מספר חדשים הוא בא ואמר לי: אני חושב שעשיתי טעות שנתתי את הבית ל A. זה כאב לי כי ישבתי גם איתו וגם עם אשתו המנוחה בשעתו. אמרתי לו בכל זאת זו הבת שלכם, גידלתם וחינכתם אותה. הוא שאל אין אפשר להחזיר את הדירה בחזרה אליוט. אמרתי לו שאי אפשר, הוא נתן וזה גם היה רצון אשתו המנוחה. נתת מכל הלב, זה הסתיים. ואז הוא אמר לי: אולי אקח ממנה יפוי כח שאוכל להשכיר את הדירה ואז אוכל להשתמש ביפוי הכח עדי להחזיר את הדירה על השם שלי. לא הסכמתי לזה, ואמרתי שאני מציע לא לעשות כזה דבר, כבר נתת ועכשיו לרמות אותה במשחק הזה, הדבר לא מקובל עלי. יכול להיות שהוא נפגע ממני אבל לא הסכמתי לכך בשום פנים ואופן.

כשהגיעה הבת A לארץ לשבעה היא הגיעה למשרדי לשאלה מה קורה. הסברנו לה שאפשר לקיים את הצוואה, הכנו את המסמכים ואמרנו לה שתשלים עם מה שיש, היא כבר קיבלה את הדירה. היא אמרה שהיא חושבת שלקחו את כל הכסף שלו. אמרתי לה שאני לא נכנס לעניינים הכספיים שלו אבל בכל זאת קיבלת נכס מכובד, פנטהאוז בעיר N ששווה הרבה מאוד כסף... כאב לי הלב גם עליה. בשעה היא היתה לא עם המשפחה אלא בצד. זה היה עצוב אך זו דרכו של עולם. לא דיברו איתי על הכספים. A סיפרה לי שיכול להיות שרוקנו את הכסף מהבנק. אמרתי לה שלא התעסקנו בזה. אמרתי לה שתהנה מהדירה, ששווה המון כסף, מעל 2,000,000 ש"ח בעיר N, באותה תקופה זה סכום מכבוד ביותר".

עדותו הסדורה והצנועה של עו"ד M מהימנה על בית המשפט, דווקא בשל העצה הערכית והמוסרית שנתן למנוח, שלא לשנות דבר ממה שעשה ולא לבטל את ההענקה לביתו, מתוך נסיון להבין את נקודת המבט שלה. הדרך בה פעל עורך הדין כדי להפיש דעתם של האב ושל הבת גם יחד, מלמד על עמדתו הנייטרלית, אשר במרכזה שלום המשפחה.

48. באשר למצבו הקוגניטיבי של המנוח בעת הענקת הכספים לאחותו, על מנת לברר עניין זה יש לבחון את חוות דעת המומחה אך מול העדויות הנוספות.

מן הבחינה המשפטית, כידוע, חוות דעתו של מומחה מטעם בית המשפט, משמשת כלי עזר משמעותי בידי בית המשפט, אך אינה חזות הכל. בית המשפט מחוייב לבחון את חוות הדעת, לבחון את כלל הראיות המובאות לפניו ורק לאחר מכן להגיע למסקנות.

כך, למשל, כאשר מתברר כי המסקנות בחוות דעת המומחה הסתמכו על תשתית עובדתית שגויה (ר' ע"א 2160/90 רז נ' לאץ (פ"ד מז(5) 170). או כאשר המומחה מסיק מן העובדות שלפניו מסקנה שגויה (ר' ע"א 1156/92 סגל נ' סגל (נבו, 7.3.1995).

49. בעניין שלפנינו, עיון בחוות דעת המומחה מעלה כי מדובר בה במסקנות שביקש המומחה להסיק מתוך המסמכים הרפואיים, חרף העדר ממצאים קונקרטיים, כפי שיפורט להלן.

- לגבי התקופה הסמוכה למועד הענקת המתנה לאחות (ספטמבר 2017) לא קיימים מסמכים קונקרטיים המעידים על ירידה קוגניטיביית, אלא על מצב רוח ירוד (לאחר פטירת רעייתו) ואף על רמת המוגלובין נמוכה. המומחה עצמו מציין כי לא ניתן להסיק מסקנות חד משמעיות מן המסמכים שלפניו, אך נראה כי המנוח נתון היה במצב הדרגתי ומתמשך של הידרדרות קוגניטיבית, שרוי באבל, סבל מדמנציה ולכן אפשר כי במועד הענקת המתנה לא היה כשיר לקבל החלטה מושכלת בעניינו. את מסקנתו מבקש המומחה לבסס בעיקר על ירידת המוגלובין מיום 3/9/17, היינו כשבועיים טרם מועד העברת המתנה, עניין אשר

לשיטתו עלול לגרום קושי תפקודי משמעותי. עם זאת, הודה כי אין אינדיקציה לגבי רמת המוגלובין ביום הרלוונטי, 17/9/17 כפי שציין בחקירתו הנגדית (עמ' 47 ש' 3-13). נקודת המוצא היא ניסוח זהיר לפיו מדובר בהסקת מסקנות נסיבתיות מתוך המסמכים הרפואיים, ללא ממצא ישיר לעניין המצב הקוגניטיבי בעת הענקת המתנה.

- בפסקה הראשונה לפרק הסיכום (עמ' 8 לחוות הדעת) מציין המומחה כי במסמך מיום 28/11/17 נכתב כי האחות D משמשת אפוטי' על המנוח. הוא אמנם מציין כי לא מצא אסמכתאות נוספות לכך, אך בחקירתו הנגדית בבית המשפט מציין עניין זה ואף מודה כי סבור היה שקיים מינוי אפוטי' ואף מציין כי עניין זה נותק גושפנקא נוספת למסקנותיו (עמ' 44 ש' 24 עד עמ' 45 ש' 6). המומחה ממשיך ומציין כי לא כל אדם שלא מונה לו אפוטי' אכן כשיר לקבל החלטות בעניינו (עמ' 45 ש' 7-9). נראה כי מדובר בהשקפת עולם מחמירה, אך מכל מקום העובדה שהמנוח יצא מתוך נקודת הנחה שמונה למנוח אפוטי' יוצרת קושי לגבי המסקנות שהסיק.

- בפסקאות הבאות מתייחס המומחה למסמכים נוספים, כאשר סדר המועדים הוא "מהסוף להתחלה" מסיבה שאינה ברורה, הואיל והמועד הרלוונטי הוא 17/9/17, מועד ההענקה. ביחס למועד הרלוונטי, ספטמבר 2017, המומחה מצוין כי לא בוצעה בדיקה קונקרטיית לעניין מצבו הקוגניטיבי ולכן קיים קושי לקבוע בוודאות גמורה לחלוטין מה היו יכולותיו במועד העברת הכספים ((עמ' 47 ש' 3-5). לאור טענת הנתבעת יצוין כי העובדה שבמכתב ד"ר בראשי מיום 17/9/17 צויין כי המנוח נתון בלחץ נפשי, אינה אינדיקציה להעדר כשירות, כמובן.

- ביחס למועדים המאוחרים למועד הענקת המתנה, המומחה מציין כי סבור כי מדובר בתהליך הדרגתי של הידרדרות, חרף העובדה שבאף מסמך לא צויין כי המנוח חסר יכולת קוגניטיבית. כך, למשל, במכתבה של ד"ר אווה צייטלין מיום 11/1/18 טרם אשפוזו היה עצמאי בכל תפקודי היום יום ואף נהג ברכב. בנוסף, מודה במסמכי המוסד לביטוח לאומי מיום 31/10/17 מצויין כי אין עדות לירידה קוגניטיבית, המנוח עונה לעניין, מתמצא, מבין הנחיות ואף חתם על טפסי הסכמה לפעולות רפואיות כגון קולונוסקופיה ודיקור מח עצם. בתעודת השחרור מבית החולים תל השומר מיום 9/7/18 מציין הרופא:

*"בן 83, צלול ועצמאי, הגיע דרך הממון לאחר שעבר גסטרוסקופיה באסותא והתגלה גוש בקיבה, לבירור בהגעתו, יציב נשימתית, כלכלה רגילה...
עצמאי לצרכיו, הגיע לבד!!"*

(ההדגשות כאן ובכל מקום בהמשך הן שלי, ע.א.)

אדם המתפקד באופן זה כחודש וחצי טרם פטירתו, הוא בסבירות גבוהה אדם עצמאי ויש להניח כי טרם מועד זה היה עצמאי עור יותר.

50. במהלך חקירתו הנגדית, הודה המומחה כי אינו יודע כיצד ליישב הסתירות בין המסמכים הרפואיים ושונים, ואלה דבריו (עמ' 52 ש' 10-25):

"כתבתי שיש כל מיני סתירות לא ברורות, אנחנו עומדים מול מצב שבו ישנם כמה רופאים שכתבו דברים בחוסר הלימה גמור למסמכים רבים אחרים מהשנה האחרונה לחייו של המנוח. אני מבין שביום 16.07.2018 הופנה לייעוץ נירולוגי ונבדק ע"י פרופסור שהוא נירולוג ולדעתי גם מנהל מחלקה. הוא כותב בדיקה קוגניטיבית תקין וכל מיני תסמינים ... אין עדות לחסר נירולוגי משמעותי. זה הפתיע אותי, אני לא יודע איך ליישב את הסתירה הזו."

במצב דברים זה, קשה להסתמך על חוות דעת המומחה ולכן יש לבחון עדויות נוספות לגבי מצבו עובר לעריכת הסכם המתנה לאחותו, כפי שיפורט להלן.

51. העובדה שהמנוח מסוגל היה לטוס לבקר את ביתו בארה"ב יום לאחר העברת הכספים לאחותו (עובדה שעליה אין חולק), מלמדת על כך שמצבו הקוגניטיבי היה תקין. הטענה לפיה הסתייע בכסא גלגלים ובדיילת מלווה בנמל התעופה, אינה אינדיקציה להעדר מסוגלות, נהפוך הוא. הדבר מלמד על בוחן מציאות תקין, לפיו בשל מצבו הפיסי השימוש בכסא גלגלים הוא בטוח יותר, כמו גם קבלת ליווי של דיילת. התובעת עצמה הודתה כי כאשר נסע במכוניתה לא הסתייע בכסא גלגלים (עמ' 25 ש' 7-8).

המומחה עצמו הודה בחקירתו הנגדית כי סבור היה שבמועד הטיסה לחו"ל היה המנוח מאושפז בבית החולים ואם לא כך היה, הדבר אינו תואם את מסקנתו (עמ' 45 ש' 12-16).

גם בהמשך חקירתו הנגדית מודה המומחה עצמו כי הטיסה לחו"ל אינה מתיישבת עם חוות דעתו, ואלה דבריו (עמ' 56 לפרוטוקול ש' 26-27):

"אני לא מבין את הנסיעה לחו"ל, האם יזם לבד, ביצע ההזמנות לבד, טס לבד, אינני יודע. אני יודע מה שכתבתי"

העובדה שהמנוח היה עסוק בארגון הנסיעה כאשר נמצא במשרדו של עו"ד F, כפי שהעיד עוה"ד (עמ' 71 ש' 8-9), היינו מסוגל לטפל בשני עניינים בו זמנית, תומכת במסקנה כי היה כשיר לביצוע פעולות.

52. העובדה כי המנוח תיפקד היטב באופן עצמאי בביתה של הבת, מצב רוחו השתפר, הוא הכין לעצמו מזון וכיוצא באלה, אף היא תומכת במסקנה כי מצבו היה תקין. עיון בחילופי המסרונים בין בעלות הדין (ת/2) מלמד כי בעת ביקור המנוח אצל ביתו בארה"ב (למחרת הענקת הכספים לאחותו) כותבת הבת לאחות את הדברים הבאים:

ביום 23/9/17: "הוא מרגיש בסדר, עשה סלט, סידר את המקרר וניקה את השיש"

ביום 27/9/17: "כל בוקר הולך ברגל ק"מ והרגלים לא כואבות"

ביום 1/10/17: "הולך הליכות ארוכות כל יום ומרגיש טוב"

53. בנוסף מתברר כי הבת ידעה שאביה המנוח החליט שלא להעביר לה נכסים נוספים, כפי שהודתה הבת בחקירתה הנגדית (עמ' 28 ש' 31) וכפי שעולה במסרון ששלחה לדודתה (הנתבעת) ביום 24/9/17:

"אבא שלי אומר שלא צריך... הוא אומר שלבת לא מגיע ירושה, משהו כזה... אין לי מושג!"

54. בנוסף, עורך הדין M, אשר ליווה את המנוח משך שנים, העיד על מצבו היציב של המנוח גם לאחר הענקת הכספים לאחותו וזו לשונו (עמ' 68 ש' 25 - עמ' 79 ש' 5):

- ש. בפעמים שהוא בא אליך, מבחינה בריאותית, איך הוא הגיע?
- ת. הוא תפקד ברוך השם עד כחדשיים לפני פטירתו בסדר גמור. בחודש האחרון כבר פחות. מישוהו שאל אותו במשרד שלי אם אפשר לבקש תמיכה, אז הוא אמר בבדיחות שהוא לא יכול לתת שקל כי גם הוא צריך כסף. הוא בא או אלי או לבנות שלי שעובדות לידי.
- ש. באוק' 2017 כשערכתם את יפוי הכח המתמשך, אין הוא הרגיש?
- ת. כשיר, הרגיש טוב, הוא היה בסדר גמור.
- ש. לא הליכון או כסא גלגלים?
- ת. בלי כלום. אני בקומה ראשונה בלי מעלית והוא עלה יפה מאוד לקומה הראשונה בלי שום בעיה.
- ש. למה התכוונת כשאמרת "שמחתי בליבי" לגבי הכספים?
- ת. שמחתי בלבי שלא שינינו את הצוואה כך שיישאר ל A הבית שהוא נתן לה, כדי שלא תקופח. שמחתי שלא הסכמתי לתרגיל שהוא ניסה לעשות.
- ש. איך היית מגדיר את המנוח, כאשר חד או כאדם שאפשר "לעבוד עליו" ולקחת מנו כספים?
- ת. הוא לא היה טיפש, היה חד.

ובהמשך, לגבי מצבו בחדשים האחרונים לחייו, השיב (עמ' 70 ש' 12-20):

- ש. הוא ירד בין 10 ל- 20 ק"ג ויש חו"ד מומחה שאומרת שיייתכן והיה נתון להשפעה של אחרים, נתון ללחץ נפשי, דכאון, ניכר קושי בקשה המשפיע על מיומנויות וזכרון, תפקודים ניהוליים, אינו מסוגל לתפקד בכוחות עצמו
- ת. לא יכול להיות. רק זמן קצר אחרי שחזר מחו"ל היה קצת בסכסוך. הציפיות שלו היו גבוהות מדי, הרגעתי אותו והסברתי שאלה החיים. בחודש האחרון שמעתי

שהיה חולה. אני לא רופא אבל עובדה שהוא בא לשאול שאלות של "טרפה", הכוונה שהוא היה מספיק ערמומי ומכאן שהבין בדיוק מה קורה".

נראה כי מדובר בנסקנה אשר במרכזה שכל ישר של עו"ד ותיק בעל נסיון חיים, המכיר היטב את המנוח ואת אופן החשיבה שלו.

55. עו"ד F אשר ערך את עסקת המתנה, העיד אודות מצבו של המנוח (עמ' 71 ש' 25-30):

ש. איך היית מגדיר אותו, את המנוח, צלול או מעורפל?
ת. בעת הרלוונטית התנהלתי מול המנוח ביעוץ תכנון מס, מערכת הסכמית, המנוח שאל שאלות רלוונטיות, ביקש להבין מדוע הדברים מתבצעים באותה דרך, לרבות בפגישה האחרונה, בה ראיתי אדם שמתאם לעצמו ביטוח רפואי לקראת טיסה לחו"ל. לא ראיתי דבר המעיד עליו כמוגבל, התהלך באופן חפשי וגם הבנתו היתה טובה. אדם שמבין עניין, במגבלות הגיל, מבין את העסקה וההתחייבות שביקש לבצע.

טענת הנתבעת לפיה העובדה שעסקה זו נערכה אצל עו"ד אחר, המכיר את בני המשפחה, אין בה ממש. אנשים נוטים לסמוך על עורכי דין שהם מכירים, כאשר מן העדויות עולה כי פנו אליו בשל כך שהמתמחה בתכנון מס ענין שהוא לגיטימי (עמ' 73 ש' 7-11 לפרוטוקול).

טענת הנתבעת בדבר העדר קוהרנטיות בעדותו לגבי מועד העברת הכספים אל מול מועד עריכת ההסכם, אינה מהותית, שעה שממילא מדובר בפעולות שהתבצעו בצוותא חדא.

56. עוד מתברר כי מצבו של המנוח במחצית השנה שלאחר פטירת רעייתו אף הוא היה סביר. התובעת עצמה הודתה כי בילה זמנו בטיולים, לרבות טיול לחי"ל עם אחיו כחצי שנה לפני מותו (עמ' 25 ש' 11-17).

57. מצבו של המנוח בערוב ימיו אמנם היה מורכב בשל הגידול הממאיר שהתגלה בבטנו. עם זאת, עולה מן העדויות כי היה בשכלו והביע רצונו בבירור. התובעת עצמה הודתה כי כאשר באה ארצה כדי לבקר את אביה ביולי 2018, נסעה מכוניתו וכאשר אירעה תקלה במכונית התקשרה לאביה כדי לקבל את עזרתו, חרף העובדה שהיה בבית החולים (עמ' 27 ש' 1-8). הדבר מלמד כי גם התובעת עצמה סבורה היתה כי אביה עודנו בשכלו.

58. ומכאן בחזרה לבחירתו של המנוח. הבת עצמה הודתה כי במהלך השנים הוריה הרעיפו עליה מכל טוב ואף רכשו לה דירה ואלה דבריה (עמ' 29 ש' 28 – עמ' 30 ש' 6):

"בחייו קיבלתי ממנו המון. אבא שלי וגם אמא שלי, כל החיים חסכו, לא יצאו למסעדות, לא קנו בגדים. את כל מה שהם חסכו הם תמיד נתנו לי ולבנות שלי, כל

הזדמנות הוא שלח לי כספים והוא אמר לי תמיד, כל החיים שהוא רוצה הכל לתת לי וגם אמא שלי תמיד אמרה את זה. הוא תמיד היה אומר לי שהאחים שלו רוצים את הכסף שלו, גם אמא שלו אמרה לי ואמרתי זה לא הגיוני... אחרי שהוא עשה ירושה הוא גם הזעיק אותי מארה"ב ואמר תבואי מהר צריך לחתום על הסכם מתנה והוא העביר את הדירה שלי על שמי. זה היה לפחות 8 שנים כי אמא שלי הייתה חולה 7 שנים. אני מכרתי את הדירה חצי שנה אחרי שהוא נפטר בסכום 1,400,000 ש"ח".

לגבי מועד קבלת הדירה, ציינה כי הדבר אירע הנראה בשנת 2015 (עמ' 30 ש' 11).

59. הבת גם הודתה כי הנתבעת, אחותו של המנוח, היא שסעדה אותו ואת רעייתו, משך השנים. כך, למשל, עמ' 31 ש' 9-10:

"D עזרה לו, היא הייתה בקשר יומיומי איתם.

אני לא גרה כאן אני לא יודעת אם זה יומיומי או פעם בשבוע,

אני יודעת שהיא הייתה תמיד שם"

• הדבר משתקף גם בהודעות הוואטס'אפ ששלחה לה ביום 15/8/17: "תודה D על הכל" וכך גם ביום 21/8/17, ביום 13/9/17, ביום 15/12/17 וביום 11/12/17.

• בנוסף הודתה כי דודתה D נהגה לארח בביתה אותה ואת המנוח (עמ' 37 ש' 12-16):

ש. נכון שכל השבתות המנוח התארח אצל D?

ת. בטח, D גם אירחה אותי. אני החשבתי אותה כדודה שלי. הייתי בשוק ממה

שקרה לי בשבעה בחיים לא חשבתי שזה יכל לקרות למרות שהוא הזהיר אותי.

בסוף מה שהוא אמר קרה

ש. מי מטפל בS, האח החסוי?

ת. D ואבא שלי נראה לי אני לא יודעת, אני לא גרה פה אני לא הייתי עסוקה

בפרטים האלה. אני הייתי בקשר רק עם ההורים שלי לא עם המשפחה המורחבת

60. התובעת אף הודתה כי הדודה D היא שמנעה מאביה המנוח לבטל את הענקת הדירה שקיבלה מהוריה במתנה (עמ' 38 ש' 10-17).

61. בנוסף הודתה התובעת כי הדודה D חסתייעה גם בבני משפחה אחרים ולא פעלה לבדה, ואלה דבריה (עמ' 39 ש' 6-7):

"נראה לי ש D טיפלה בו. יש לו עוד אחים וכשהיא לא יכלה היא אמרה שהנטל

הזה של לטפל בו היה היומיומי וקשה לה וכשהיא לא יכלה לטפל בו היא קראה

ליחזקאל, אורי, יצחק, אחים."

62. על האמון שרחש המנוח לאחותו D העיד גם עו"ד M (עמ' 68 ש' 18-22)

ש. למה לדעתך הוא נתן את הסכום המשמעותי ל-D, 1,460,000 ש"ח?

ת. הוא סמך יותר מכל האחים שלו על D, מינה אותה איתו יחד כאפוטר' עם S והיא דאגה לו. לא צריך פרשנות, זה ברור שהוא נתן לה כי היא טיפלה בו. שאר אחים שלו כל אחד עם הצקות שלו חוץ מיצחק ששירת איתו יחד בשב"כ, לא היו כ"כ בקשרים טובים איתו, הוא היה די "זאב בודד". לא הכרנו את D עד שהביא אותה אלינו למשרד.

63. הנה כי כן, נמצא כי קיים הגיון בבחירת המנוח להעניק כספיו לאחותו D אשר סעדה את המנוח ואת רעייתו לעת זקנתם וחוליים, מקום בו התובעת עצמה לא עשתה כן בשל מחוייבויותיה כלפי בעלה לילדיה.

64. טענת הבת לפיה דודתה D מידרה אותה מקבלת מידע לגבי מצבו של המנוח, אינה מבוססת. חילופי המסרונים מיום 19/8/18 בהם שואלת הבת בהיתממות: "הי D, מתי את חושבת שאני אבוא לאבא שוב?" והדודה משיבה "מאמי אם היית בארץ הייתי יכולה לענות לך, בחו"ל אני לא יודעת בכלל מה להגיד, לא יודעת להבין אם המצב שלו קריטי או לא, הרופאים גם לא יודעים לצפות" אינה מלמדת דבר. הבת יכולה היתה פשוט להגיע ולא היתה זקוקה בעניין זה לאישור מדודתה.

65. באשר לחלוקת הכספים לאחייניות על ידי הדודה, על פי בקשתו של המנוח, הדבר אינו מעורר כל קושי, אלא מעיד כי פעלה על פי הנחיותיו. אף התובעת עצמה, בחקירתה הנגדית, העידה כי אביה אמר לה מפורשות שהוא "רוצה להשאיר כסף לנכדות" (עמ' 33 ש' 21-22). הנתבע העידה כי עשתה אצת הדברים ברגע האחרון ממש מפני שרצתה לשמור על כספיו – לטובתו (עמ' 66 ש' 22-32). את הכספים הללו לא נטלה לעצמה ולכן אין מקום לכל טענה כלפיה בעניין זה.

66. באשר לכספים שנתרו בקופת העזבון בגובה כ- 170,000 ₪. עוד בישיבת קדם המשפט מיום 14/1/21 העידה האחות כי שומרת אותם על מנת להקים לקרוא לבניין ציבורי על שםם הואיל והיו חשוכי ילדים (עמ' 12 ש' 1-2). מדובר במחשבה ראויה המצריכה הסכמתה של הבת כיורשת, אך מכל מקום עצם שמירת הכספים מלמדת על כך שלא היתה לנתבעת כל כוונה לשלשל הכספים לכיסה.

67. אשר להעברת מכוניתו של המנוח לבעלות ביתה של הנתבעת, בכתב ההגנה נטען כי הדבר נעשה על פי רצון המנוח. הואיל והיתה עסוקה בטיפול בו עשה זאת רק ברגע האחרון. הנתבע לא נשאלה על עניין זה בחקירתה הנגדית ולכן יש לקבל את האמור בכתב ההגנה, הנתמך בתצהיר.

68. אשר להעברת התכשיטים שהיו שייכות לאימה המנוחה של התובעת, הנתבעת ציינה בכתב ההגנה כי העבירה התכשיטים לאחיותיה של האם, על פי הנחיות המנוח. העובדה שהבת לא העלתה טענה זו בסמוך לפטירת אימה ואף לא הציגה אסמכתא לגבי פניותיה לנתבעת בעניין זה, מלמדת כי הלכה למעשה זנחה טענה זו.

69. לאור כל האמור לעיל, לא נמצא יסוד משפטי לטענות התובעת, כפי שיפורט להלן:

- טענת התובעת בדבר העדר כשרות המנוח לצוות ולהעניק מתנות – נדחית בזאת, שעה שהוכח כי המנוח היה בעל כשרות מלאה ליתן הוראות לגבי רכושו.
- הטענה כי הנתבעת השפיעה על המנוח השפעה בלתי הוגנת, אף היא נדחית. השפעתה המרכזית של הנתבעת על המנוח היתה שיפור איכות חייו חרף המחלה שפקדה אותו.
- טענת התובעת לגבי תלות המנוח בנתבעת, אף היא נדחית. הנתבעת אמנם סייעה למנוח, אך המנוח לא היה תלוי בה, ועל כן יעיד הטיול שערך המנוח לביתה של התובעת בארה"ב.
- טענת התובעת לגבי צמצום קשרי המנוח עם אחרים ביזמת הנתבעת, אף היא נדחית, מאותו טעם שצויין לעיל.
- נוסף על האמור, נמצא כי המנוח היה כשיר לקבלת החלטות וקיים הגיון רב בבחירתו להעביר כספיו לאחות אשר סעדה אותו, לאחר שלביתו העביר דירת פנטהאוז קודם לכן.

סוף דבר, על יסוד כל האמור לעיל, נפסק כדלקמן:

- א. התביעה נדחית בזאת. פעולות המנוח בחייו תקפות הן.
- ב. התובעת תשלם הוצאות הנתבעת לרבות שכ"ט עו"ד בגובה 30,000 ₪ בצירוף מע"מ, תוך 30 יום. הכספים שהופקדו בגובה 5,000 ₪, יהוו חלק מתשלום זה.
- ג. המזכירות מתבקשת להמציא פסק הדין לבי"כ הצדדים ולאחר מכן לסגור התיק.

פסק הדין ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים, על פי הכללים בעניין זה.

ניתן היום, ז' אלול תשפ"ג, 24 אוגוסט 2023, בהעדר הצדדים.

חתימה